

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

"De Azteken, het Zonnevolk"

Inleiding

De tentoonstelling "Azteken" verduidelijkt de kunst en de cultuur van een beschaving die echt spectaculair was. De opgang van de Azteken, die ook Mexica worden genoemd, begon in het jaar 1325. Ze heersten over heel Centraal-Mexico, van de Golf tot de Stille Oceaan, tot aan de Spaanse inval in 1521. Dankzij een handige militaire en economische expansie, vormden ze het grootste pre-Columbiaans rijk van Noord-Amerika. Hun taal, het *Nahuatl*, wordt vandaag nog gesproken door miljoenen Mexicanen. Godsdienst doordrong alle aspecten van het dagelijks leven, hield het rijk samen en inspireerde de kunstenaars. Hun artistieke stijl werd beïnvloed door de erfenis van de vroeger plaatselijke culturen, hoofdzakelijk door de Olmeekse (1500-300 v. JC) en Tolteekse (900-1200 n. JC). Monumentale beeldhouwwerken in steen of hout, juwelen in goud, jade of turkoois, polychrome keramiek, mozaïek in pluimen en verluchte manuscripten getuigen van het hoge peil van de Azteekse kunst.

Boven de Azteekse steden rezen monumentale officiële gebouwen uit, zoals de Templo Mayor van *Tenochtitlan*, en de inrichting ervan weerspiegelde de zin voor orde en de eerbied voor de wet die er heersten. In de tijd van de Spanjaarden, telde *Tenochtitlan* 250.000 inwoners en was dus een van de grootste steden ter wereld. Rond de heilige kern, bestond de stad uit een rasterwerk van kanalen waarop schepen voeren en was ze met de vaste grond verbonden door stuwdammen. Drinkbaar water werd aangevoerd langs een grote aquaduct. Op de *chinampas* of tuinen van slib en aangespoelde grond die op het water dreven, groeiden bloemen, groenten en fruit. Op de grote markt van Tlatelolco vond men verse producten uit heel het rijk.

Al die rijkdommen maakten van *Tenochtitlan* het symbool van de macht en het gezag van het Azteekse koninkrijk. Een gedifferentieerd schoolsysteem leerde de jeugd de culturele normen en andere onontbeerlijke kennis aan. Kinderen van adel, zowel jongens als meisjes, konden terecht in de tempelscholen, waar de jongens bovendien werden onderwezen in de krijgskunst. In die uiterst strak georganiseerde samenleving, kon de kunst tot ontplooiing komen. Maar kunst was voor de Azteken veel meer dan versiering: ze had een grote symbolische waarde en speelde een beslissende rol in de godsdienst van hun samenleving.

Nomaden werden sedentair

Volgens oude teksten, kwamen de Azteken van een legendarisch eiland, waarvan de ligging onbekend is en dat *Aztlan* of Eiland van de Witte Reiger zou hebben geheten. Twee eeuwen lang zwierven ze als nomaden naar het zuiden, tot ze de hoogvlakte van Mexico bereikten. In 1300 vestigden ze zich in *Chapultepec*, "de sprinkhanenheuvel". Eerst waren ze huurlingen en vazallen van de plaatselijke heersers, maar gaandeweg verwierven ze meer macht en stichtten ze hun eigen stad op een eiland in het Tetzcoco-meer, een plaats die was gekozen door hun voedstergod, *Huitzilopochtli*, de Colibri van het Zuiden. *Tenochtitlan* - het huidige Mexico – ontstond als vervulling van de profetie van die god, die wilde dat ze een stad bouwden op de

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

plaats waar ze "een arend aantreffen die gezeten was op een cactus die op een steen groeide". Dat beeld, dat men in veel codexen terugvindt, prijkt ook vandaag nog op de Mexicaanse vlag.

De Azteekse heersen waren op het hoogtepunt van hun macht in de tijd dat de Italiaan Christoffel Columbus voet zette op een eiland in de Caraïben en dacht dat hij de westelijke doorvaart naar Indië had ontdekt. Die belangrijke gebeurtenis gaf de bewoners van beide Amerika's niet alleen ten onrechte de naam van *Indianen*, maar had ook enorme gevolgen voor de wereldgeschiedenis. In 1519 verliet de huurling Hernán Cortés met zijn troep ruiters het eiland Cuba. Hij was niet de eerste Spanjaard die het grondgebied van Mexico ging verkennen, maar zijn naam zou voorgoed in de geschiedenisboeken worden genoteerd. Cortés bezorgde de Spaanse kroon een immens rijk, met een hoofdstad die uitpuilde van rijkdom en nooit geziene schatten.

De godsdienst

Godsdienst doordrong heel het persoonlijk en openbaar leven van de Azteken en hun burenen. Hij legde hun een kosmische orde op, waaraan zelfs de goden onderworpen waren. Hun godsdienst was gebaseerd op hun cyclische opvatting van de tijd en op het dualiteitsprincipe. Door de combinatie van elkaar aanvullende elementen zoals dag en nacht, hemel en aarde, regenseizoen en droog seizoen, leven en dood, begon men te beseffen dat tegenstellingen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Dat beginsel kwam duidelijk tot uiting in de oppergod van de Azteken, *Ometeotl* ("dubbele god"), een almachtig en *uniek* wezen dat zowel in zijn mannelijk (*Ometecuhtli*) als in zijn vrouwelijk (*Omecihuatli*) aspect kon worden vereerd. Over de wereld van de duisternis heerste *Mictlantecuhtli*, de meester van de onderwereld en Heer van de Dood. De godheden vertegenwoordigden de verschillende aspecten van de wereld en waren niet helemaal goed en niet helemaal slecht. Het dualiteitsbeginsel hield in dat twee van elkaar afhankelijk elementen met elkaar werden geconfronteerd. Die confrontatie veroorzaakte een conflict of cyclus die borg stond voor de continuïteit van het leven en van de dood.

Uitstekend bewaarde schilderijen op de binnenzijde van een stenen kist die in Tizapan werd gevonden, bieden ons een aangrijpend en levendig beeld van de wereldbeschouwing van de: *Tenochtitlan*, het symbolische centrum van hun wereld, was de as die de mensenwereld verbond met de onderwereld (*Mictlan*) en met de hogere wereld (*Topan*). De vier windstreken vulden dat beeld van de kosmos aan. Bij elke windstreek hoorde een godheid, een kleur, een vogel en een boom.

De Azteken aanbaden een massa godheden. Veel van die goden werden in steen uitgebeeld. Standbeelden, die soms verscheidene ton wogen, werden opgericht op openbare plaatsen, zodat ze van ver zichtbaar waren. Ze zijn meesterlijk uitgevoerd en geven blijk van veel liefde voor details. Ze waren bekleed met een soort gips en gekleurd met minerale of plantaardige pigmenten.

Die goden hadden soms attributen uit de dierenwereld. De levenscyclus hing af van de zon, waarvan de adelaar, de grootste en sterkste vogel, de tegenhanger was in het dierenrijk. 's Nachts, wanneer de zon verdween om door de onderwereld te gaan, werd de adelaar vervangen door de gevreesde jaguar, een wild dier dat 's nacht leefde.

Uit de overgedimensioneerde afbeeldingen van sprinkhanen en vlooien, blijkt de vaardigheid en de gedetailleerde anatomische kennis van de Azteekse beeldhouwers. Waarom vlooien?

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

Allicht omdat het feit dat ze mensenbloed dronken, hun iets sacraals gaf. Sprinkhanen, van hun kant, kondigden door hun gesjirp het einde van het droge seizoen aan en de komst van de regen, die

de natuur zou vernieuwen. Sprinkhanen en andere insecten stonden op het menu van de Azteken, net zoals dikkopjes, kikkers en miereneieren.

Maar van al die dieren was het ongetwijfeld de slang die het meest werd vereerd. Omdat slangen zowel op de grond als in het water leven, werden ze beschouwd als boodschappers tussen de mensenwereld en de onderwereld. Dat de slang kon groeien en zich van haar huid ontdoen, fascineerde de Azteken. Die vervellingscyclus symboliseerde hun kosmisch dualisme, het eeuwige model van leven en dood. Slangen werden in verband gebracht met de dagelijkse strijd van de zon en het herscheppend vermogen van de regen en waren daarom de incarnatie van de levenscyclus. Uit het combineren van slagen en pluimen, ontstond de fabelachtige *Quetzalcoatl* ("de gevederde slang"), een slang die kon vliegen en de zon vergezellen op haar dagelijkse tocht. Volgens oude verhalen, werd *Quetzalcoatl* het slachtoffer van een intrige en verliet het land langs de Golf van Mexico, maar niet zonder te hebben gezworen er terug te komen. Toen Hernán Cortés in 1519 het land binnendrong, zagen veel Azteken in hem dan ook de vervulling van die profetie.

Het dualistisch systeem vindt men ook terug in het zeer ingewikkelde kalendersysteem van de Azteken. De kalender regelde alle aspecten van het religieuze leven. Hij werd ook geraadpleegd om de toekomst te voorspellen en om het menselijke activiteiten te regelen.

Die dubbele kalender was gebaseerd op een combinatie van cijfers en symbolen. De rituele cyclus bedroeg 260 dagen en de zonnecyclus 365. Om het jaar aan te duiden, werden vier symbolen gebruikt: *calli* (huis), *tochtli* (konijn), *acatl* (rietstengel) en *texpatl* (silexmes). Om de 52 jaar, begon er een nieuwe Azteekse "eeuw" in een sfeer van wereldondergang en van vrees voor de toekomst. Bij die gelegenheid werden er grote rituele ceremonieën gehouden en offers aan de goden gebracht.

De Azteekse samenleving

Aan het hoofd van de maatschappelijke hiërarchie stonden de vorsten, de edelen en de priesters. Dan kwamen de vele ambtenaren die verantwoordelijk waren voor het bestuur van de hoofdstad Tenochtitlan en van het rijk. De bevolking bestond echter hoofdzakelijk uit boeren en landarbeiders. Boeren en slaven bewerkten de grond en werden gebruikt als mankracht. De hogere klassen onderscheidden zich van de volksmensen door hun prachtige tooi en door de sandalen die ze droegen. Een en ander waren belangrijke statussymbolen. De Azteken moesten een zeer strenge morele code in acht nemen: overspel en openbare dronkenschap werden streng gestraft. Misvormde en gehandicapte personen kregen een voorkeurbehandeling. Vrouwen die bij de bevalling stierven, werden als gelijken beschouwd van soldaten die in de strijd sneuvelden en van geofferde gevangenen: ook zij mochten de zon vergezellen op haar dagelijkse tocht.

Ook de Azteekse poëzie had haar god, *Xochipilli*, Heer van de Bloemen en de Gedichten. Die poëzie scheen echter vooral een soort wijsgerige uiteenzetting te zijn geweest over de existentiële vragen en het mysterie van het leven na de dood.

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

Kostbare voorwerpen getuigen van de rijkdom en de glans van het leven aan het hof, alsook van de faam van de "arendsoldaten". Ambachtsslui genoten vele voordelen, net zoals handelaars

die uit de door de Azteken overheerste gebieden luxeartikelen naar de stad brachten – zeldzame pluimen, kostbare stoffen en edelstenen. Goud kwam ruw of bewerkt te Tenochtitlan

aan als betaling van belasting en schatting. Oorbellen, ringen, halssnoeren, borstspelden en andere volmaakt afgewerkte gouden sierraden – die door de "godenuitwerpselen" werden genoemd – hadden voor hen niet de grote waarde die de hebzuchtige Spanjaarden er later zouden aan hechten. Zij vonden pluimen veel kostbaarder. Waaiers, schilden en enorme hoeden met veelkleurige en glinsterende pluimen waren statussymbolen die getuigenden van de rijkdom en de macht van de dragers ervan. Ze stelden ook met turkoois, halfedelstenen en parelmoer ingelegde voorwerpen zeer op prijs. Rotskristal, obsidiaan en rode silex werden fijn bewerkt met uitgesneden motieven van wilde dieren en vogels. Van vorm, versiering en kleur uiteenlopende keramiek werd gebruikt als recipiënt voor offeranden of particuliere doeleinden en werden bij overledenen in het graf gelegd.

De priesters

Priesters vervulden de meest uiteenlopende functies, maar moesten vooral instaan voor bemiddeling tussen de goden en de mensen. De priesters planden en organiseerden plechtigheden en waakten over de goede uitvoering ervan. Door hun rituele kledij aan te trekken, konden ze zich in sommige goden veranderen. Die verandering werd vergemakkelijkt door het drinken van *pulque*, het natuurlijk gegiste sap van de maguay-plant, waarvan het effect dikwijls werd versterkt door toevoeging van psychotrope planten. Wanneer hij de rituele kledij droeg, werd de priester een god wiens menselijke eigenschappen het verschil tussen de menselijke en de goddelijke wereld verzwakten.

De priesters traden op in open lucht, aan kleine altaren die op het hoogste platform van de piramide waren geplaatst. De Templo Mayor was het toneel van de belangrijkste plechtigheden. Bij die gelegenheden speelde ook muziek een voorname rol, alsmede Kopalwierook, die in grote brasero's werd verbrand. De priesters waren gecultiveerde mannen, die graag wijsgerige discussies voerden, dikwijls in een poëtische taal. In de priesterscholen, die *calmecac* werden genoemd, gaven ze godsdienstles aan de kinderen van de adel. De heerser over de Azteken (*tlatoani*) was zelf hogepriester. De priesters interpreteerden de codex die de feestdagen ter ere van de goden vastlegde. Die opgevouwen boeken werden ook geraadpleegd om pasgeboren hun naam te geven en hun toekomst te voorspellen.

Offers en rituelen

De eredienst bestond uit offers, die dikwijls mensenoffers waren. Bij die gelegenheden werden het hart en het bloed van de slachtoffers aan de goden geofferd als teken van dankbaarheid: hadden die zichzelf immers niet geofferd om de zon, de maan en de mens te scheppen? In ruil daarvoor eisten ze voedsel. Die zeer belangrijke plechtigheden moesten de harmonie en de continuïteit van de Aztekenwereld verzekeren. Ze worden op veel tentoongestelde voorwerpen afgebeeld. Het slachtoffer werd boven op de Templo Mayor

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

gebracht. Men legde het op het altaar voor de tempel en opende zijn borstkas om het hart eruit te halen. Van die plechtigheden getuigen een aan de slang met twee hoofden gewijd altaar, een offermes en een granieten hart, dat het gewijde voedsel voor de goden voorstelt. Om het bloed en het hart te bewaren, gebruikte men speciaal voor die plechtigheden gemaakte recipiënten, die *cirauhxicalli* werden genoemd.

De slachtoffers werden gevangen genomen tijdens rituele gevechten, die men "bloemenoorlogen" noemde, omdat de betrokken soldaten veelkleurige kostuums droegen. Die gevechten waren niet bedoeld om grond te winnen of vijanden te doden, maar om gevangenen

te maken en deze te offeren aan *Tenochtitlan*. Die oorlogen vonden op bepaalde tijdstippen in het jaar plaats, maar nooit tijdens de zaai- en de oogstperiode, noch 's nachts. Later zou die ritualisering van de oorlog nefast blijken, toen de Azteken te maken kregen met de brutale oorlogsstrategie van de Spanjaarden.

Mensenoffers gebeurden niet dagelijks, maar enkel bij feesten en andere belangrijke gelegenheden. De priesters hadden de rituele gewoonte om, ver van het oog van het publiek, hun eigen bloed te offeren. Daartoe doorboorden ze zich de tong, de oren, de neus of de geslachtsdelen met doornen, dunne messen in obsidiaan of andere instrumenten. Dat bloed werd opgevangen en ook in *cuauhxicalli* bewaard.

De Templo Mayor, centrum van de Azteekse wereld

De Templo Mayor of hoofdtempel was het centrum van de geestelijke en seculiere wereld van het Aztekenrijk. Dit indrukwekkende gebouw – waarvan de eerste funderingen in 1325 werden gelegd – stak boven de stad *Tenochtitlan* en haar 250.000 inwoners uit. Op de top van de formidabele afgeknotte piramide stonden twee altaren. Het ene was gewijd aan de voedstergod *Huitzilopochtli*, die in verband werd gebracht met de zon en het vuur, en het andere aan de regengod, *Tlaloc*. Men kon die twee altaren bereiken via een grote centrale trap. Er werden officiële rituelen gehouden, met inbegrip van mensenoffers. Zoals de meeste gebouwen uit die tijd, was de Templo Mayor bekleed met beschilderd gips. Bovendien was hij versierd met monumentale sculpturen zoals de kop van een ratelslang.

De ontdekking van de Templo Mayor betekende een omwenteling in het onderzoek naar de Aztekencultuur. De geleerden dachten lange tijd dat de tempel verdwenen was en dat de Spanjaarden de kathedraal van de nieuwe hoofdstad Mexico op de plaats van die tempel hadden opgetrokken. Ze wisten immers van de Spanjaarden tijdens de bouw van die stad de Templo Mayor als steengroef van vulkanisch gesteente hadden gebruikt, onder meer voor de kathedraal.

Maar in 1978, vonden arbeiders tijdens onderhoudswerken aan de openbare verlichting een grote stenen schijf met een afbeelding van het verscheurde lichaam van *Coyolxauhqui*, de godin van de maan. Uit latere opgravingen bleek dat de arbeiders wel degelijk en volledig per toeval de plaats van de Templo Mayor hadden gevonden.

Voor de Azteken was de Templo Mayor uiterst belangrijk. In 2000 vond men er een aantal geheime bergplaatsen met meer dan 60.000 voorwerpen. De offeranden waren in stenen sarcofagen geplaatst. In de tentoonstelling wordt bergplaats 106 getoond zoals ze werd gevonden. De meeste offeranden waren bestemd voor *Tlaloc*, de god van de regen. Sommige voorwerpen waren niet echt Azteeks, maar kwamen uit veroverde gebieden, zo bijvoorbeeld jaguarschedels, alligatorgeraamten, koralen, schelpen, maskers, silexmessen, keramische

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

vazen, parelmoeren vissen en fijne voorwerpen in albast. Men vond er zelfs een Olmeeks masker dat al meer dan 100 jaar oud was, toen de Azteken het begroeven.

Geschilderde boeken – de codexen

De Azteken maakten prachtig verluchte boeken, die men "codexen" of geschilderde boeken noemt. De teksten die niet uit letters bestaan, maar uit picto- en ideogrammen, werden opgesteld door de *tlacuiloque*, schrijvers die uitsluitend voor die kunst waren opgeleid. Door middel van beelden en gestandaardiseerde tekens, maakten ze genealogieën, almanakken, schatplichtlijsten en kalenders, en vertelden ze historische en mythische gebeurtenissen. Priesters en beampten raadpleegden die boeken voortdurend. Vóór de komst van de Spanjaarden, bestonden de codexen uit aan weerszijden beschilderde hertenhuiden die geplooid werden ("leporellos"). Als ondergrond voor de verluchtingen kon men ook Amatl-papier gebruiken, vezels van vijgenboomschors of stroken katoen (in het Spaans "lienzos"). De Spanjaarden alfabetiseerden de Aztekentaal, het Nahuatl. Uit Europa brachten ze papier, boeken en kaarten mee. Zo werden er bij de Azteekse ideogrammen verklarende teksten of aantekeningen in het Spaans en in het *Nahuatl* gevoegd en overgeschreven in Europese boeken.

De codexen behoren tot de waardevolste getuigenissen uit het begin van het koloniale tijdperk. Jammer genoeg bestaat er van de Aztekencodexen nog slechts één pre-Columbiaans exemplaar. Maar dankzij het onderzoek van de vijf pre-Columbiaans codexen van de zogenaamde "Borgia-groep" uit de streek van Puebla Tlaxcala en van Mixteca, in het zuidoosten van *Mexico-Tenochtitlan*, en door vergelijkingen met documenten uit het koloniale tijdperk, kunnen we het uitzicht en de inhoud van de Azteekse codexen reconstrueren. Die manuscripten zijn van onschatbare waarde voor het onderzoek en het begrip van de cultuur, de godsdienst en de geschiedenis van de Azteken. De meeste werden tijdens de Spaanse bezetting vernield. Enkele hebben die tijd overleefd, ofwel omdat ze werden gebruikt als bewijsstuk bij juridische conflicten over eigendomsrechten, ofwel omdat ze werden verworven door Europese verzamelaars, verzamelaars, musea of bibliotheken.

Sedert meer dan een eeuw trachten deskundigen de codexen te ontcijferen, want ze bevatten een massa belangrijke informatie over de meest uiteenlopende onderwerpen. De kunst van de *tlacuiloque* vindt men ook in de manuscripten die vlak na de Spaanse invasie werden gemaakt. De verluchtingen die de Spaanse priester Fray Bernardino de Sahagùn liet maken, getuigen van het verlangen van de clerus om zoveel mogelijk te weten te komen over de Azteken. Andere Spanjaarden staken geld in kopieën van codexen, terwijl de Spaanse overheid, ten slotte, in 1570 opdracht gaf om een volledige inventaris te maken van de aardrijkskundige gegevens van Nieuw-Spanje (Mexico). Bij die formulieren werden veel kaarten van indiaanse kunstenaars gevoegd. Sommige van die documenten op katoen ("lienzos") bevatten iconografische gegevens in pre-Columbiaanse stijl, zoals de lienzo van Quetzpalan en de kadastrale kaart van Chiquatzin.

Ten slotte hadden de Spanjaarden ook belangstelling voor de schatplichtlijsten, waaruit ze konden opmaken welke heffingen de indiaanse gemeenschappen aan de Azteekse staat moesten betalen. Documenten zoals de codex Tepotzotlan, Tepetlaotoc en het Humboldt Fragment 1 werden door de Spanjaarden gebruikt om hun eigen heffingen te bepalen. De inlichtingen die de codexen, lienzos, vellen en boeken over de pre-Columbiaanse rijd geven, vullen de archeologische vondsten aan en verduidelijken ze.

Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland

De indiaans-christelijke kunst uit de Spaanse tijd

De Spaanse conquistadores onderwierpen het Azteekse rijk met weergalozе snelheid en brutaliteit. Hoewel ze eerst onder de indruk waren van de schitterende metropool, werden ze al vlug diep geschokt door de religieuze praktijken en vooral door de mensenoffers. In hun missionaire geestdrift, vernietigden ze een van de grootste culturen ter wereld, verbrandden ze bibliotheken en rituele boeken en maakten alle religieuze sites met de grond gelijk.

Nadat conquistador Hernán Cortés in de herfst van het jaar 1521 de laatste vrije Azteekse vorst, *Cuauhtemoc*, had onderworpen, nam hij de hoofdstad *Tenochtitlan* in. De prestigieuze stad werd haast volledig vernield, de inwoners werden gedecimeerd door de maanden durende oorlog en door de ziekten die de Spanjaarden hadden geïmporteerd. De overlevenden werden gedwongen aan de wederopbouw van de stad te werken: de kanalen werden gedempt, waarbij de monumentale pre-Columbiaanse standbeelden dikwijls als vulmiddel werden gebruikt. Eeuwen later vindt men er nog terug bij het uitvoeren van bouwwerken: steen is een kostbaar materiaal en de Azteekse beeldhouwwerken waren gerecycleerd...

Na de aankomst van de katholieke religieuzen, hoofdzakelijk franciscanen en dominicanen, begon er een missioneringcampagne die haar weerga niet had in de geschiedenis van het christendom. Veel Azteken stierven ingevolge de dwangarbeid en een groot deel van de Amerikaans-indiaanse bevolking werd het slachtoffer van uit Europa geïmporteerde epidemieën. Maar de indiaanse kunstenaars bleken begaafde leerlingen te zijn en werden later meesters in het omzetten van religieuze thema's. "Het Kruis van Tlaxcala", met motieven uit het lijden van Christus, is daarvan een voorbeeld. Europese etsen werden gekopieerd en omgezet, bij voorbeeld in de vorm van fresco's. Werken in pluimen, zoals "De Mis van de heilige Gregorius" en "De Heiland", zijn voorbeelden uit die overgangperiode. De materialen en de techniek bleven dezelfde, terwijl de iconografie veranderde. Maar dat bleef niet duren. Het jaguarmotief werd omgevormd tot een leeuw met overvloedige manen en de adelaar kreeg twee hoofden, zoals de adelaar van de Habsburgers op het schild van de Spaanse koninklijke familie.

Het gebruik van voor-Spaanse materialen en technieken in combinatie met een nieuwe beeldentaal, vormde de basis van het koloniale tijdperk als nieuwe periode in de Mexicaanse geschiedenis.

Na de onafhankelijkheid in 1822, ontdekte de jonge Mexicaanse natie haar geschiedenis opnieuw. Dankzij de oude verzamelingen uit de pre-Columbiaanse tijd en op basis van de resultaten van archeologische opgravingen, kan de Aztekencultuur nu opgenomen worden in de lijst van de grote culturen van de mensheid.